

Diyanet İşleri Başkanlığı Kurban İbadeti İle İlgili Açıklama Yaptı

Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu'nun, Diyanet internet sitesinde yayımlanan "2023 Yılı Kurban İbadeti İle İlgili Açıklaması" Şöyledir:

Yaklaşan Kurban Bayramı münasebetiyle, kurban ibadetinin usulüne uygun olarak yerine getirilebilmesi için dikkat edilecek hususlara ve bu bağlamda doğru bilinen bazı yanlışlara dair aşağıdaki açıklamanın yapılması uygun görülmüştür:

KURBANIN MAHİYETİ

Kurban dinî bir terim olarak, Yüce Allah'a yakınlık sağlamak ve O'nun rızasına ermek için ibadet maksadıyla, belirli şartları taşıyan hayvanı usulüne uygun olarak kesmeyi ve bu amaçla kesilen hayvanı ifade eder. Kurban, İslam dinindeki başlıca ibadetlerden biri olup İslam ümmetinin şiarlarından biridir. Kurbanın, bayram günlerinde kesilen "udhiyye kurbanı" ve hac ya da umre yapanların Harem bölgesinde kestikleri "hedy kurbanı" gibi çeşitleri bulunmaktadır.

Peygamberimiz (s.a.s.), meşru kılınmasından itibaren vefat edinceye kadar her yıl udhiyye kurbanı kesmiş (Tirmizi, "Edâhi", 11) ve kurban bayramında Allah katında en sevimli ibadetin kurban kesmek olduğunu, kurbanın kesilir kesilmez Allah katında makbul olacağını ve kurban edilen hayvanın boynuzu, tırnağı da dâhil olmak üzere her bir parçasının kişinin hayır hanesine yazılacağını ifade ederek bu ibadeti tavsiye etmiştir (Tirmizi, "Edâhi", 1; İbn Mace, "Edâhi", 2-3).

Kurban ibadetinin özü Hakk'a yakın olmaktır. Gücü yeten müminler, ilahi rızayı kazanmak gayesiyle kurbanlarını keserek hem Cenab-ı Hakk'a yakınlaşmakta, hem de maddi durumlarının yetersiz olması sebebiyle kurban kesemeyenlere yardımda bulunmaktadır. Kurban kesmenin temel amacı, et ihtiyacını gidermek değil, rıza-i ilahiye ulaşmaktır. Bir âyet-i kerîme'de "Onların ne etleri Allah'a ulaşır ne de kanları; O'na ulaşacak olan sadece sizin takvânızdır" (Hac, 22/37.) buyurulması da bu hususu vurgulamaktadır.

Kurban kesimi bir ibadet olduğuna göre bu konuda uyulması gereken bazı kurallar da söz konusudur. Bunlara uyulmadığı takdirde ibadet; bazı durumlarda geçersiz, bazı durumlarda ise eksik olabilmektedir. Bunun dışında toplumumuzda kurban ile ilgili doğru bilinen bazı yanlışlar da söz konusudur. Gerek uyulması gereken hususları gerekse doğru bilinen yanlışları vurgulamak ibadetin sıhhati açısından

önem arz etmektedir.

KURBANLIK HAYVANIN NİTELİKLERİ

1. Kurban olarak ancak koyun, keçi, sığır, manda ve deve kesilebilir. Bunların dışındaki hayvanlar kurban olarak kesilemezler.
2. Kurbanlık hayvanlarda kameri yıl esasına göre, devenin 5; sığır ve mandanın 2; koyun ve keçinin ise 1 yaşını doldurması şarttır. Bu yaşları tamamlamayan bir hayvan kurban olmaz. Fakat sadece koyun cinsi için bir istisna söz konusudur. Buna göre 6 ayını tamamlayan koyun, bir yaşını doldurmuş gibi gösterişli/iri olması halinde kurban edilebilir.
3. Koyun veya keçi sadece bir kişi adına kurban edilir. Deve, sığır ve manda ise bir kişiden yedi kişiye kadar ortak olarak kurban edilebilir. Bu durumda her bir kişinin hissesi yedide birden aşağıya düşmemelidir.
4. Kurban edilecek hayvan sağlıklı ve organları tam olmalıdır. Hayvandan beklenen maksadı tümüyle yok eden veya değerini azaltan kusurlar, hayvanın kurban olmasına engel teşkil eder.
5. Belirgin derecede hasta, yürüyemeyecek derecede zayıf veya topal, bir ya da iki gözü kör, boynuzlarının biri veya ikisi kökünden kırık, kulaklarının veya memelerinin yarısı kesik, dişlerinin tamamı veya çoğu dökük hayvanlardan kurban olmaz.
6. Hayvanın doğuştan boynuzsuz olması, boynuzunun bir kısmının kırık olması, bir kulağının delik veya yırtılmış olması, hafif hasta ve hafif topal olması kurban edilmesine engel değildir.
7. Etinden ya da hizmetinden yararlanmak amacıyla kısırlaştırılmış/iğdiş edilmiş hayvanlar da kurban olarak kesilebilir.

VEKÂLETLE KURBAN ORGANİZASYONLARINDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

1. Vekâletle kurban kestirmek isteyen kişinin, kesene vekâlet vermesi gerekir. Eğer kurban ibadetinin yerine getirilmesi hususunda bir kurum aracı kılınıyorsa bu durumda kurbanın satın alınması, kesilmesi ve dağıtılması gibi hususlarda kapsamlı bir vekâlet verilmelidir. Aracı kişi ve kuruluşlar, vekâlet şartlarının dışına çıkmamalı, kurbanlarla ilgili olarak, sahiplerinin bilgisi ve rızası dışında iş ve işlemlerde bulunmamalıdır.
2. Küçükbaş bir hayvana birden fazla kişinin ortak olması ya da büyükbaş bir kurbanlığa yediden fazla kişinin hissedar olması caiz değildir. Aynı hisseye birden fazla kişinin ortak olması halinde kurban ibadeti yerine getirilmiş olmaz. Bu sebeple bir hissenin birden fazla kişiye satılması gibi bir yanlışa düşülmemelidir.
3. Hayvan, kurban niyetiyle ve vekâlet veren kişi adına kesilmelidir.
4. Kurban hisselerine ortak olanların tamamının niyeti ibadet olmalıdır.
5. Kurbanlıklar, mutlaka kurban kesim günleri içerisinde kesilmelidir. Udhiyye kurbanının kesim zamanı, bayram günü bayram namazı kılındıktan sonra başlayıp bayramın üçüncü günü güneş batıncaya kadar devam eder. Şâfiî mezhebine göre ise bayramın dördüncü günü güneş batıncaya kadar da kurban kesilebilir.
6. Kesim gerçekleştirilirken hem kurbanlık hayvanın hem de kesimi gerçekleştirenlerin zarar görmemesi için gerekli tedbirlerin alınması ve çevre temizliği gibi hususlara azami derecede dikkat edilmesi gerekir.
7. Kurban kesimi için bıçak bileme vb. ön hazırlıklar hayvanın gözü önünde yapılmamalı, kesim işleminin diğer hayvanların göreceği şekilde gerçekleştirilmemesine de özen gösterilmelidir.
8. Hayvan kesim ücretleri veya organizasyon giderleri, kesilen kurbanlık hayvanların etleri, derileri veya sakatatından karşılanmamalı, bunlar ayrıca ödenmelidir.
9. Hissedarlar belirlenmeden hayvanların topluca kesilmesi caiz değildir. Henüz kesim yapılmadan her bir hissedar, kurban edilecek bir büyükbaş hayvanın

en az yedide bir hissesine kaydedilerek belirlenmeli ve hayvan, belirlenen hissedarlar adına vekâleten kesilmelidir. Bunun aksine örneğin, altı kişi adına kesilen bir büyükbaş hayvana, kesimden sonra yedinci kişi dâhil edilemez.

10. Kurban ibadetinin hikmetlerinden biri, toplumun bütün kesimlerinin bayrama iştirak etmelerinin sağlanmasıdır. Kurban etlerinin başta ihtiyaç sahipleri olmak üzere aile efradı, dostlar ve komşular ile paylaşılmasının istenmesi bu amaca yöneliktir. Bu kapsamda kurban etlerinin bir an önce ihtiyaç sahiplerine ulaştırılması da esastır. Kurban etlerinin satılıp başka amaçlar doğrultusunda kullanılması bu hikmetlere aykırılık teşkil eder. Bu nedenle bazı kişi ve kuruluşlar tarafından kesim öncesi henüz organize aşamasında kurban etlerinin satımının planlanması doğru değildir.

Dolayısıyla, vekâletle kurban kesen kuruluşların kapasitelerini dikkate alarak kesip dağıtabilecekleri sayıda kurban vekâleti almaları, kesim işlemini mutlaka gerçekleştirmeleri ve buradan elde edilen etleri satışa konu etmeden öncelikle muhtaçlara dağıtmaları gerekir.

Bununla birlikte kurban etlerinin ihtiyaç sahiplerine dağıtılması yönünde gerekli çaba gösterildiği halde farklı nedenlerle fakirlere ulaştırılma imkânı sağlanamamış ve elde kalan etlerin telef olma ihtimali ortaya çıkmışsa satılarak bedeli, kurban sahiplerinin niyetleri doğrultusunda muhtaçlara ulaştırılabilir. Bu şekilde elde edilen gelir, hiçbir şekilde organizasyon ve kesim masrafları için mahsup edilemez.

11. Ticari kuruluşlar, kurban organizasyonu kapsamında et satımını çağrıştıran uygulamalardan uzak durmalıdır. Et satımı ile kurban ibadeti birbirinden farklı şeylerdir. Dolayısıyla kurban kesimine aracılık eden ticari kuruluşlar, belli kiloda et miktarının kurban sahiplerine verilmesini taahhüt etmemelidirler. Bunun yerine tahmini bir kilo aralığı belirleyerek, bu kilo aralığında bir hayvanı kişi adına vekâleten kesebilirler. Bu durumda çıkan et ne ise hisse sahibine teslim edilmesi gerekir.

12. Hissedarların etlerinden eksiltme yoluna gidilerek veya tahmini kilodan fazla gelen etler toplanarak yeni bir hisse oluşturulmamalı ya da bu etler başkalarına satılmamalıdır.

13. Kuruluşlar, vekâletlerini aldıkları kişiler adına kestikleri kurban etlerinin tamamını ya hissedarlara ya da vekâlet şartlarına uygun olarak onların izin verdiği yerlere ulaştırmalıdır.

14. Kurban etlerinin sahiplerine verilmesi üzerine anlaşma yapıldıysa, etlerin karıştırılmaması ve her hissedara kendi kurbanının etinin verilmesi gerekir. Çünkü bu hisseler, vekâlet verenlerin mülkiyetinde olduğundan yapılacak her türlü tasarruf onların izni ve onayına bağlıdır.

15. Hissedarlar, kurban hissesinin tamamına sahip olmalı, kuruluşlar fazla hisse toplayabilmek için hisse fiyatını düşük ilan ederek kendi kaynaklarından ilave ücret ödememelidirler.

KURBAN İBADETİYLE İLGİLİ DOĞRU BİLİLEN BAZI YANLIŞLAR

1. Kurban ibadetinin yerine getirilmesi için, gerekli şartları taşıyan bir hayvanın usulüne uygun olarak kesilmesi şarttır. Kesim gerçekleşmeksizin yalnızca bağışta bulunmak veya sadaka vermek kurban ibadeti yerine geçmez. Bu bağlamda "Kesimsiz kurban bağışı" vb. adlar altında yapılan bağışların hiçbir dini dayanağı bulunmamakta olup söz konusu bağışlar kurban sayılmaz. Dolayısıyla toplumumuzdaki kurban anlayışını zedeleyecek bu tür uygulamalara itibar edilmemelidir.

2. Bir kurban hissesi yalnızca bir kişi içindir. İmkânı olmayan birden fazla kişinin, tek kişilik bir hisseye ortak olabileceği anlayışı dinen doğru değildir. Aynı hisseye birden fazla kişinin ortak olması halinde kurban ibadeti yerine getirilmiş olmaz. Bu bağlamda vekâletle kurban kesen kuruluşlar kendi

adlarına değil, sadece vekâlet veren kimseler adına kurban kesebilirler.

3. İnsanların bir araya gelerek topluca Hz. Peygamber adına bir kurban hissesine girmeleri şeklinde bir uygulama dinimizde mevcut değildir. Dolayısıyla dinî duyguların istismarına yönelik bu tür uygulamalardan uzak durulmalıdır.

4. Dinimizde kabir kurbanı veya ölü kurbanı adıyla bir kurban türü bulunmamaktadır. Ölenin vasiyeti yoksa onun adına udhiyye kurbanı kesilmesi gerekmez.

5. Kurban kanınının, alna veya araba tekerleği gibi eşyalara sürülmesi inancı doğru değildir.

6. Evli olmayan kimselerin -gerekli mali imkâna sahip olsalar da- kurban kesemeyecekleri anlayışı yanlıştır.

7. Kurban kesim işlemini kadınların yapamayacağı anlayışı doğru değildir. Kesme becerisine sahip olan kişi, erkek olsun kadın olsun, kurban kesimini gerçekleştirebilir.

8. Büyükbaş bir kurbanlığın hissedar sayısının mutlaka 3, 5, 7 gibi tekli sayılarda olması gerektiği anlayışı doğru değildir. Bir büyükbaş hayvana yedi kişi ortak olabildiği gibi altı kişi de ortak olabilir. Önemli olan her birinin hissesinin yedide birden az olmamasıdır.

9. İki kişinin bir büyükbaş hayvanı ortaklaşa kurban kesemeyecekleri anlayışı doğru değildir. İki kişiden her birinin büyükbaş hayvanın yarısına sahip olarak kurban kesmelerinde bir sakınca yoktur.

10. Kurbanlık hayvanın gerekli yaşını tamamladığı halde henüz kapak atmamış (sığırcı cinsi hayvanlarda ön kesici süt dişlerinin dökülüp kalıcı ön kesici dişleri çıkmamış) ise kurban edilemeyeceği şeklindeki anlayış doğru değildir. Yaşının tam olarak tespit edilemediği durumlarda ise kapak atmak gibi alametlere itibar edilebilir.

11. Kurban etlerinin mutlaka yedi fakire dağıtılması gerektiği şeklindeki anlayış doğru değildir. Kişi udhiyye kurbanını kestikten sonra bunun bir kısmını ihtiyaç sahiplerine, bir kısmını akraba ve komşularına verdikten sonra geriye kalan kısmını kendi evi için kullanabilir. Bu hüküm adak olmayan udhiyye kurbanlarıyla ilgilidir. Vekâletle kurban kesen kuruluşların da udhiyye kurbanlarının etlerini söz verdikleri yerlerin dışına dağıtmamaları, vekâlete aykırı davranmamaları gerekir.

12. Kurbanlık hayvana ortak olanların bazılarının adak veya akika niyetiyle kurbanı iştirak etmesinin kurbanı engel olduğu şeklindeki anlayış hatalıdır. Ortakların her birinin niyetinin Allah rızası için kurban kesmek olması, kurbanın geçerli olması için yeterlidir.

13. Seferî (yolcu) olanın kestiği kurbanın geçersiz olduğu anlayışı doğru değildir. Bir kimsenin, misafir olarak gittiği köyünde veya başka bir yerde kestiği kurban geçerlidir. Bu şekilde kurban kesen kişinin, daha sonra yaşadığı yere dönünce yeniden kurban kesmesi gerekmez.

Kaynak: Diyanet İşleri Başkanlığı